

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר קפלן שליט"א

נדה טו. - בענין וסתות דאורייתא או דרבנן

1. **נדה טו.**, וז"ל, "מתני' כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה. גמ' למה ליה למתני הבאין מן הדרך סדי"א הני מילי היכא דאיתיה במתא דרמיא אנפשה ובדקה אבל היכא דליתא במתא דלא רמיא אנפשה לא קא משמע לן, אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה, אמר רב הונא ל"ש אלא שאין לה וסת אבל יש לה וסת אסור לשמש כלפי לייא אדרבה איפכא מסתברא אין לה וסת אימא חזאי יש לה וסת וסת קביע לה אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב הונא ל"ש אלא שלא הגיע שעת וסתה אבל הגיע שעת וסתה אסורה קסבר וסתות דאורייתא רבה בר בר חנה אמר אפילו הגיע שעת וסתה נמי מותרת קסבר וסתות דרבנן, רב אשי מתני הכי אמר רב הונא לא שנו אלא שאין לה וסת לימים אלא יש לה וסת לימים ולקפיצות כיון דבמעשה תליא מילתא אימא לא קפיץ ולא חזאי אבל יש לה וסת לימים אסורה לשמש קסבר וסתות דאורייתא רבה בר בר חנה אמר אפילו יש לה וסת לימים מותרת קסבר וסתות דרבנן."

ורש"י שם, וז"ל, "דאורייתא. הלמ"מ דמחזקינן לה בטומאת ספק: וסתות דרבנן. הצריכה חכמים לבדוק ביום וסתה שמא תראה ומיהו היכא דלא הוה בעיר ולא ידעינן אי בדקה אי לא בדקה לא מספקינן לה בטומאה."

2. **נדה טז.**, וז"ל, "בעו מיניה מרב נחמן וסתות דאורייתא או דרבנן אמר להו מדאמר הונא חברין משמיה דרב אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף ראתה חוששת לוסתה וחוששת לראייתה אלמא וסתות דאורייתא איכא דאמרי הכי קא"ל טעמא דראתה הא לא ראתה אין חוששין אלמא וסתות דרבנן איתמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה ומצאת טמאה טמאה טהורה ושמאל אמר אפילו בדקה ומצאת טהורה נמי טמאה מפני שאורח בזמנו בא לימא בוסתות קמיפלגי דמ"ס דאורייתא ומ"ס דרבנן אמר ר' זירא דכ"ע וסתות דאורייתא כאן שבדקה עצמה כשיעור וסת כאן שלא בדקה עצמה כשיעור וסת ר"נ בר יצחק אמר בוסתות גופיהו קמיפלגי דמ"ס וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן אמר רב ששת כתנאי ר' אליעזר אומר טמאה נדה ורבי יהושע אומר תבדק והני תנאי כי הני תנאי דתניא רבי מאיר אומר טמאה נדה וחכ"א תבדק אמר אביי אף אנן נמי תנינא דתנן ר"מ אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שחרדה מסלקת את הדמים טעמא דאיכא חרדה הא ליכא חרדה טמאה אלמא וסתות דאורייתא לימא הני תנאי בהא נמי פליגי דתניא הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן אמר רבינא לא דכ"ע וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קמיפלגי רשב"ג סבר אשה טהורה ודם טמא דקאתי דרך מקור ואמר ליה רבי אי חיישת לוסת אשה נמי טמאה ואי לא חיישת לוסת מקור מקומו טהור הוא."

ותוס' שם ד"ה אלמא, וז"ל, "השתא סבר הא דנקט ראתה לאשמועינן דחוששת לראייתה ולא חשבינן לה כאילו ודאי ראתה מזמן הוסת וה"ה דכי לא ראתה חוששת ואם תאמר היאך רוצה להוכיח דוסתות דאורייתא והלא אפי' אי וסתות דרבנן כיון דראתה עכשיו טמאה גם מזמן הוסת מספק וי"ל הני מילי לטהרות אבל מקולקלת למניינה לא הויא."

ושם ד"ה ומר סבר, וז"ל, "נראה דדוקא במרגשת שבא דם זה מן המכה ואפי"ה אם זמן וסת הוא אי וסתות דאורייתא חיישינן שמא גם מן המקור בא הדם אבל אם אינה מרגשת יציאת דם מן המכה טמאה לכ"ע אם הוא זמן וסתה דאי לאו הכי וכי לעולם לא תהא נדה והלא קודם מכה הוה לה וסת."

3. רמב"ם פ"ד מהלכות איסורי ביאה ה"ט, וז"ל, "כל הנשים שיש להן וסת בחזקת טהרה לבעליהן עד שתאמר לו טמאה אני או עד שתחזק נדה בשכנותיה הלך בעלה למדינה אחרת והניחה טהורה כשיבוא אינו צריך לשאול לה אפילו מצאה ישנה הרי זה מותר לבוא עליה שלא בעונת וסתה ואינו חושש שמא נדה היא ואם הניחה נדה אסורה לו עד שתאמר לו טהורה אני."

ומגיד משנה שם, וז"ל

דרבנן ולא מצריך שיעור לספירה וכן אמר רבה בר בר חנה אפילו יש לה וסת לימים מותרת קסבר וסתות דרבנן וכיון דקי"ל דוסתות דרבנן קי"ל כוותיה ור"י דאמר מחשב ימי וסתה פ"י אם עברו ימי ספירה ושתוכל לטבול ס"ל וסתות דאורייתא ולא קי"ל כוותיה וזה נראה דעת ההלכות שכתבו הא דתניא בפי קמא חמרין ופועלין והבאין מבית האבל ובית המשתה נשיהן להן בחזקת טהרה באין ושוהין עמהן בין ערות בין ישנות בד"א בשהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טומאה לעולם היא בטומאתה עד שתאמר טהורה אני ע"כ בהלכות ולא חלקו בין עברה עונת הוסת ללא עברה. ויש בדברים אלו שיטות חלוקות למפרשים ז"ל ורבים מהם פ"י דהא דר"ל דאמר והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה ר"ל לתוך שלשים יום שהיא עונה בינונית לראיית הנשים ואשאין להם וסת קאי. וזה דעת הרמב"ן ז"ל וז"ל בפסקי הלכותיו בין שיש להן וסת בין שאין להם וסת והוחזקו שלא יהו רואות מחמת תשמיש הרי כלן לבעליהן בחזקת טהרה ובאין ומשמשין עמהן בין ערות בין ישנות בד"א בזמן שמניחין אותן בחזקת טהרה אבל אם הניחו אותן טמאות הרי היא אסורה לו עד שתאמר טבלתי וטהורה אני. הבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה והוא שבא ומצאה תוך ימי עונתה כמה היא עונה שלשים יום מתחלת ראייה לתחלת ראייה אחרת שרוב הנשים כך הם רואות מלי ללי. בד"א באשה שאין לה וסת אבל אשה שיש לה וסת לימים הי"ז מחשב ימי וסתה אם הגיע שעתו הרי היא אצלו בחזקת טומאה היה לה וסת הגוף ולא וסת יום קבוע הרי היא אצלו בחזקת טהרה עד העונה כמי שאין לה וסת חשב בעלה ימי וסתה או ימי עונתה והרי יש לה שהות אח"כ שתספור ותטבול הרי זו בחזקת טהרה ומותרת לו בין ערה בין ישנה שהרי שתי ספיקות הן שמא [ראתה ושמא] לא ראתה עכ"ל וזה דעת הרשב"א ז"ל."

"כל הנשים שיש להן וסת. משנה פרק כל היד וכו' ומשמע דמסקנא דגמרא התם דוסתות דרבנן וכן הסכימו המפרשים ז"ל. ועתה אבאר דעת רבינו הוא מפרש משנתנו בשיש לה וסת בדוקא מדאמרין בסוגיא אין לה וסת אימור חזאי וכן נראה מסוגיא דפ"ק. וראיתי לרשב"א ז"ל שהקשה למה אמרו אי איתמר הכי איתמר ל"ש אלא שלא הגיע שעת וסתה וכו' ה"ל ל"ש אלא שיש לה וסת אבל אין לה וסת אסורה דהיינו הך דהוה קשיא להו ותירץ דמשום דכל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן קתני בין שיש לה וסת בין שאין לה וסת לא אמרו כן והא דאמרין איפכא מסתברא ה"ק אם באת לחלק ביניהם בהפך יש לך לומר אבל קושטא דמילתא שכולן בחזקת טהרה וכתב שזו ראייה גדולה שכולן שוות שלא כדברי רבינו שכתב שיש להן וסת בדוקא. ויש לי לדחותה בטעם נכון ולומר דאה"נ דהוי מצי למימר איפכא איתמר דקושטא דמילתא הכין הוא אלא שאם היו מתרצין כן היו מטעים האומר הראשון מהן ללא ומלאו להן אבל כשתירץ ואמר שלא הגיע שעת וסתה לא הטעה האומר הראשון אלא ששמע שלא הגיע שעת וסתה ואמר אין לה וסת ומשהגיע שעת וסתה אמר יש לה וסת והוא דבר מצוי לטעות אי"נ דקים להו דמימרא דרב הונא הכי איתמר ורבה בר בר חנה הוה פליג עליה זה נראה לי בדעת רבינו. והוא סובר דהא דריש לקיש דאמר והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה הלכתא היא ומאי עונתה וסתה ופ"י דר"ל אתא לאשמועינן דלא תימא דכיון דוסתות דרבנן בבא מן הדרך הקלו שאפילו ביום וסתה תהיה מותרת אלא אם בא ביום וסתה אסורה היא לו שמא תראה בשעת תשמיש ומן הטעם שאסרו חכמים לשמש בעונה סמוך לוסת כמו שיתבאר בסמוך אבל אם עברה עונת הוסת אפילו לא עברו אחריה ימים שתוכל לספור בהם הרי היא בחזקת טהרה ואין חוששינן שמא ראתה בעונת הוסת וכרבה בר בר חנה דאמר אפילו הגיע עונת וסתה מותרת וסתות

4. רמב"ם פ"ח מהלכות איסורי ביאה הי"ג, וז"ל, "מצאה כתם אחד שאין בו כדי שלשה כתמים אם בדקה עצמה כל בין השמשות של יום ראשון ומצאה טהור ולא

בדקה חלוקה וביום השלישי מצאה זה הכתם שאינו כשלשה כתמים אינה חוששת לזיבות ואם לא בדקה עצמה כל בין השמשות הואיל ולא בדקה חלוקה ושהה עליה שלשה ימים בימי זיבתה חוששת לזיבות ואע"פ שאין הכתם כדי שלשה כתמים."

ומגיד משנה שם, וז"ל,

מיפלגי רשב"ג סבר אשה טהורה ודם טמא דקאתי דרך מקור ואמר ליה רבי אי חיישת לוסת אשה נמי טמאה אי לא חיישת לוסת מקור מקומו טהור הוא ופירש"י ז"ל רבי בא להקל על דבריו וה"ק אם יש לה וסת כלומר אם אתה אומר לטמאה מפני וסתה חוששת לוסתה כלומר יש לך לטמא טומאת שבעה והואיל ואינך חושש לכך שהרי אתה אומר טהורה משום נדה שוב אין לך טומאה עכ"ל ונתבאר דברי רבינו.

ודע שדעת הרמב"ן ז"ל שהאשה שיש לה וסת ועבר ולא הרגישה אסורה לשמש עד שתבדוק וזהו בוסת הקבוע אבל בוסת שאינו קבוע כיון שלא הרגישה באותו יום אינה צריכה בדיקה והרשב"א ז"ל כתב מי שאין לה וסת קבוע חוששת ליום ל' לראייתה הואיל והיא עונה בינונית שסתם נשים עשויות לראות כן והוא סובר שהוא לה כווסת קבוע לענין חשש ואם עבר אותו יום שצריכה בדיקה ובוסת שאינו קבוע כתב שאם הוא לה בפחות מעונה בינונית שראתה כגון לכ"ה וכיוצא בהן אע"פ שלא בדקה כיון שלא הרגישה בדם הרי זו טהורה בלא בדיקה כלל ע"כ."

"האשה שלא בדקה עצמה וכו'". זה למד רבינו מפני שטומאת הוסתות מדבריהם כמו שיתבאר בסמוך והרי היא כטומאת מעת לעת באשה שאין לה וסת הנזכרת פרק ג' מהלכות מטמאי משכב ומושב ושנינו פ"ה דנדה ברייתא הרואה דם מטמאה מעלי"ע ומה היא מטמאה אוכלין ומשקין משכבות ומושבות וכלי חרס מוקף צמיד פתיל ואינה מקולקלת למניינה ואינה מטמאה את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה ע"כ וכן הדין בוסתות אחר שהן מדבריהם:

ואם מצאה עצמה טהורה וכו'. בפרק כל היד (דף י"ו) אתמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה ומצאתה טמאה טמאה טהורה וטהורה ושמואל אמר אפילו בדקה ומצאתה טהורה נמי טמאה מפני שאורח בזמנו בא וכו' ואמר רב נחמן בר יצחק בוסתות קמיפלגי מר סבר וסתות דאורייתא ומר סבר וסתות דרבנן והביאו שם ברייתא דקתני הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה ואסיקו דכ"ע פי' רשב"ג ורבי ס"ל וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קא

5. ר"ן על הרי"ף מסכת שבועות עמוד ה' בדפי הרי"ף (מופיע באתר)